

בין אפגניסטן ללבנון

מאחר שיש דמיון רב בין הבעיות הלוגיסטיות שבהן נתקלים צבאות בעימותים מוגבלים, אין זה מפליא שיש דמיון רב בין הפתרונות הלוגיסטיים שגיבשו הצבאות השונים בעימותים האלה. לפתרונות האלה ולפתרונות שיהיה צורך למצוא בעתיד מוקדש הספר "הלוגיסטיקה בעימות המוגבל"

מבוא

הספר "הלוגיסטיקה בעימות המוגבל"¹ מציב את נושא הלוגיסטיקה במקום הראוי לו: בקדמת הבמה. הדיון בעימות המוגבל - המוגדר עימות מדיני-צבאי שהוא פחות ממלחמה קונוונציונלית (ועלול להתקיים בין מדינות או בין מדינה לארגון שאינו מדינה) - קיבל תאוצה רבה בשנים האחרונות. הסיבה לכך היא שהמלחמות הגדולות בין מדינות הופכות לנדירות יותר ויותר, ולעומת זאת העימותים המוגבלים הופכים להיות נפוצים הרבה יותר. ישראל היא דוגמה מצוינת למגמה הזאת, שכן ב־30 השנים האחרונות כל העימותים שבהם הייתה מעורבת היו מוגבלים: בלבנון, ביהודה ושומרון ובחבל עזה. למרות מקומה המרכזי של המלחמה המוגבלת - בישראל ובעולם - לא הוקדשה תשומת לב מחקרית מספקת לסוגיית ההתנהלות הלוגיסטית בעימותים מהסוג הזה. את החסר הזה נועד הספר להשלים.

מלחמות שונות - בעיות דומות

הספר בנוי משלושה חלקים מרכזיים:

- חלקו הראשון של הספר עוסק בתיאוריות מקובלות בתחומי העימות המוגבל והלוגיסטיקה העסקית והצבאית. הפרק הפותח סוקר את העימות המוגבל באופן כללי, ובכלל זה: ההיסטוריה של העימות המוגבל, הגדרות ומאפיינים. כמו כן הוא מביא את השקפותיהם של האמריקנים, של הרוסים ושל הישראלים בנוגע לצורת העימות הזאת. מתברר כי על אף שהעימות המוגבל הוא תופעה גלובלית, הרי שהגדרתו ודרכי ההתמודדות עימו משתנות ממדינה למדינה - בהתאם לאיום שנסקף לכל אחת מהן. ההבדלים באופן שבו רואות המדינות השונות את העימות המוגבל באים לידי ביטוי בארגון הצבא, בבניית כוחו ובדרכי הפעלתו. עם זאת - כפי שמובהר בהמשך הספר - יש דמיון רב בין הפתרונות הלוגיסטיים שאימצו הצבאות השונים המתמודדים בעימותים מוגבלים. בחלקו הראשון של הספר מובאת גם סקירה של הלוגיסטיקה בכלל ושל הלוגיסטיקה הצבאית בפרט. בין היתר נידונים ההבדלים בין הלוגיסטיקה העסקית

רס"ן אילן רפאלי

קצין אג"ם לוגיסטיקה
בזרוע היבשה

ההספקה והפינוי הרפואי, שימוש בדרך האוויר למתן מענה לוגיסטי, שימוש בתשתיות קבועות במרחב הלחימה ושימת דגש על מתן מענה מהיר לכוחות הנלחמים בשטח.

הפתרון: שלוש רמות של לוגיסטיקה

מחברי הספר מעריכים שהמלחמות בעתיד יהיו בעיקר עימותים מוגבלים, אסימטריים, נגד טרור וגרילה ונגד התקוממויות במסגרת מבצעים רב-לאומיים. לטענתם, המהפכות הטכנולוגיות שצפויות להשפיע בשנים הקרובות על הכוחות הלוחמים יחייבו מערך לוגיסטי גמיש מאוד שיותאם לצרכים המשתנים. את הגמישות הזאת ניתן יהיה להשיג באמצעות חלוקת המערך הלוגיסטי לשלוש רמות: לוגיסטיקה במרחב הלחימה הקדמי (בלב אזור הלחימה), לוגיסטיקה רשתית, דינמית ומערכתית הפועלת בסמוך לכוחות הלוחמים ולוגיסטיקה אסטרטגית הפועלת בעורף ומבוססת על תשתיות אסטרטגיות צבאיות ואזרחיות.

סיכום

הספר בוחן ומנתח את העקרונות, את הארגון ואת שיטות ההפעלה של המערכת הלוגיסטית הצבאית בעימות המוגבל ומצביע על ההשפעה העצומה שיש לה על ביצועי המערכת הצבאית. נוסף על כך מציג הספר עקרונות מנחים לגיבוש תפיסת הפעלה למערכים לוגיסטיים כך שיהיו מוכנים לעימותים המוגבלים של ההווה ושל העתיד. מחברי הספר, שהם בעלי רקע צבאי ואקדמי, תורמים תרומה רבת ערך לא רק למי שרוצים לקבל מושג על עולם הלוגיסטיקה הצבאית בימינו אלא גם לעוסקים בעשייה הלוגיסטית הצבאית.

הערה

1. אייל זיו, חנן טל, חיים שנידרמן, הלוגיסטיקה בעימות המוגבל (האסימטרי), מוסד ביאליק ואוניברסיטת בר-גוריון, ירושלים, 2010

ללוגיסטיקה הצבאית, עקרונות הלוגיסטיקה הצבאית ומקומה של הלוגיסטיקה בעיני המפקד. המחברים עומדים על חשיבותה הגדולה של הלוגיסטיקה ומדגישים שניהול נכון של הלוגיסטיקה מחייב מקצועיות, גמישות, שימוש מושכל ומדויק במשאבים ויצירתיות.

● חלקו השני של הספר עוסק בניתוח ההתנהלות הלוגיסטית של צבאות שונים בעימותים מוגבלים: צבא בריה"מ באפגניסטן, צבא רוסיה בצ'צ'ניה, צבא ארה"ב בסומליה ובעיראק, כוחות נאט"ו בבוסניה ובקוסובו וצה"ל ביו"ש, בעזה ובלבנון. בכל אחת מהדוגמאות האלה מוצגים הרקע לעימות וניהול הלוגיסטיקה בו: מאמצי ההספקה, האחזקה, הרפואה וההובלה. מתברר שכל הצבאות הנסקרים גיבשו לעצמם תורות לוגיסטיות ומערכים לוגיסטיים המותאמים למלחמה גבוהת עצימות. את התורות ואת המערכים האלה הם בנו בהתאם לצרכים הייחודיים שלהם הנגזרים מזירות הלחימה הפוטנציאליות, מהאויבים הפוטנציאליים, מהתוכניות המבצעיות, מהעוצמה הכלכלית וכד'. אולם כאשר הצבאות האלה נקלעו לעימותים מוגבלים, התברר להם כי המערכים הלוגיסטיים שהם בנו ותורות הלוגיסטיקה שהם גיבשו אינם מתאימים לסוג כזה של מלחמות. אך למרבה ההפתעה, אף שכל זירה של עימות מוגבל שונה מרעותה, אפשר למצוא קווי דמיון באופן שבו ניתן המענה הלוגיסטי לכוחות הלוחמים בזירות השונות בסוג כזה של מלחמות. כאמור, מקום נכבד מוקדש בחלקו השני של הספר להיבטים הלוגיסטיים של העימות המוגבל שניהל צה"ל נגד ארגוני הטרור ביהודה ובשומרון (משנת 2000, כולל "חומת מגן"), ברצועת עזה (בין 2000 ל-2005, דהיינו ללא "עופרת יצוקה") ובלבנון (בין 1985

הן צבא ארה"ב בעיראק והן צה"ל בדרום לבנון התקשו לחלץ נפגעים מזירות העימות ופיתחו שרשרת פינוי ייחודית שאינה עולה בקנה אחד עם תורות הפינוי הסטנדרטיות

ל-2000 ובמלחמת לבנון השנייה). במהלך העימותים האלה נצבר בצה"ל ידע רב, ונכתבו תורות לחימה לוגיסטיות המותאמות לתרחישים שונים. מאחר שלכל אחד מהעימותים המוגבלים שניהל צה"ל היו מאפיינים ייחודיים מבחינת השטח והאויב, נאלץ המערך הלוגיסטי של צה"ל לפתח שיטות פעולה מגוונות.

● בחלקו האחרון של הספר משווים המחברים בין הפתרונות הלוגיסטיים השונים שאימצו כל אחד מהצבאות שנסקרו, מסכמים את עקרונות הלוגיסטיקה הצבאית בעימות המוגבל, בוחנים את השפעת העימות המוגבל על הלוגיסטיקה הצבאית ומעריכים אילו מגמות צפויות בעתיד בלוחמה בכלל ובלוגיסטיקה בפרט. המסקנה שעולה מתוך החלק הזה של הספר היא שהן צה"ל והן הצבאות האחרים שנסקרו בספר מתמודדים עם בעיות לוגיסטיות דומות בעימותים המוגבלים למרות ההבדלים הגדולים במאפייני העימותים האלה - בראש ובראשונה המרחקים של הצבאות השונים מבסיסהם שבמולדת. כך, למשל, הן צבא ארה"ב בעיראק, הן צבא רוסיה בצ'צ'ניה והן צה"ל במלחמת לבנון השנייה התמודדו עם הקושי לספק מים לכוחות הלוחמים. דוגמה נוספת: הן צבא ארה"ב בעיראק והן צה"ל בדרום לבנון התקשו לחלץ נפגעים מזירות העימות ופיתחו שרשרת פינוי ייחודית שאינה עולה בקנה אחד עם תורות הפינוי הסטנדרטיות. דוגמה שלישית: הן צבא בריה"מ באפגניסטן והן צה"ל במלחמת לבנון הראשונה התמודדו עם בעיה דומה של שליטה בצירים וגיבשו פתרונות דומים. מאחר שיש דמיון רב בין הבעיות הלוגיסטיות בכל העימותים המוגבלים, אין זה מפליא שהצבאות השונים - בכל זירות הלחימה - אימצו במידה רבה פתרונות דומים לאותן הבעיות, ובהם: צמצום דרגי הביניים בשרשרת